

**PREZES URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W POZNANIU**

ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
Tel. (0-61) 852-15-17, 852-77-50, Fax (0-61) 851-86-44
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 22 lipca 2003 r.

RPZ-61/7/03/MK

DECYZJA nr RPZ 14/2003

Na podstawie art. 23c ust. 1 i 2 w zw. z art. 23a ust. 1 oraz stosowanie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2003r., nr 86, poz. 804) oraz par. 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. *w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. Nr 18, poz. 172), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko przedsiębiorcy Piotrowi Arkadiuszowi Kosackiemu prowadzącemu działalność pod firmą Międzynarodowy Fundusz Inwestycyjno – Kapitałowy z siedzibą w Szczecinie, przy ulicy Smolańskiej 3 (zwany dalej MFIK)

-działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

1.

na podstawie art. 23 c ust. 1 wymienionej na wstępie ustawy uznaje się stosowanie następujących postanowień umownych zamieszczonych w *Warunkach Umowy*:

a) par. 4 ust. 4 „Klient, który odstępuje od umowy przed wpisaniem Jego umowy na listę, traci opłatę członkowską z zastrzeżeniem par. 14 ust. 3”

b) par. 14 ust. 2 „Klient otrzyma zwrot wpłaconych rat podstawowych bez waloryzacji i oprocentowania w terminie 6 miesięcy licząc od daty wpływu pisemnej rezygnacji do centrali MFIK, po potrąceniu należnych MFIK kosztów administracyjnych oraz opłaty członkowskiej”

c) par. 15 ust. 2 „Jeżeli w ciągu dwóch kolejnych Posiedzeń Komisji nie zostanie zebrany Fundusz Klientów, pozwalający na przydział jednego towaru/usługi, MFIK upoważniony jest do wstrzymania Posiedzeń Komisji i przystąpienie do przedterminowego zakończenia planu ratalnego lub podjęcia innego rozwiązania, które najlepiej posłuży interesom Klientów i umożliwi dalsze funkcjonowanie w programie Klientom, którzy terminowo wypełnili swoje zobowiązania wobec MFIK”

d) par. 16 „W ciągu trzech miesięcy licząc od terminu zakończenia planu ratalnego MFIK dokona ostatecznego rozliczenia klienta. Fundusze jakie ewentualnie pozostaną po rozliczeniu zostaną przeznaczone:

1) pokrycie strat powstałych w Funduszu Klientów z powodów niezawinionych przez MFIK (np. niemożność wyegzekwowania zadłużenia od Klientów lub poręczycieli, itp.),

2) wypłatę rat podstawowych Klientom, którym nie został przydzielony towar/usługa, a którzy zrezygnowali lub zostali wykluczeni.

Jeżeli pozostające w dyspozycji MFIK środki finansowe będą niewystarczające dla całkowitego zaspokojenia wierzytelności w powyższej kolejności płatność należności regulowana będzie proporcjonalnie do wysokości wpłat każdego Klienta. Jakikolwiek zmniejszenie się Funduszu Klientów, wywołane przez sytuacje nie przewidziane w niniejszej umowie, a nie zależne od MFIK, obciążało będzie proporcjonalnie Klientów”.

e) par. 17 „ W sytuacjach nieprzewidywalnych w niniejszej umowie decyzje podejmuje MFIK w formie zarządzenia”

za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu w Warunkach Umowy postanowień umownych wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu i nakazuje zaniechanie jej stosowania.

2.

na podstawie art. 23 c ust. 2 wymienionej we wstępie ustawy **zobowiązuje się** przedsiębiorcę Piotra Arkadiusza Kosackiego do dwukrotnej, w tygodniowych odstępach czasu publikacji, na własny koszt, w Gazecie Poznańskiej i Głosie Wielkopolskim, na jednej z pierwszych czterech stron, w terminie miesiąca od uprawomocnienia się decyzji, sentencji decyzji z pominięciem treści oświadczenia zawartego w punkcie 3, w rozmiarze czcionki 9.

3.

na podstawie art. 23 c ust. 2 wymienionej na wstępie ustawy **zobowiązuje się** przedsiębiorcę Piotra Arkadiusza Kosackiego do przesłania listem poleconym, wszystkim swoim klientom, w terminie miesiąca od uprawomocnienia się decyzji, sentencji decyzji wraz z akapitami 3,4 uzasadnienia oraz oświadczenia w formacie przynajmniej A5, drukowanego w rozmiarze czcionki 14, o treści:

„Przedsiębiorca Piotr Arkadiusz Kosacki prowadzący działalność pod firmą Międzynarodowy Fundusz Inwestycyjno – Kapitałowy z siedzibą w Szczecinie, przy ulicy Smolańskiej 3 organizujący grupy konsumentów, którzy wzajemnie finansują swe zakupy, przyznaje, że w stosownych przez niego Warunkach Umowy, w par. 4, 14, 15, 16, 17 znajdują się postanowienia umowne, które ustanawiają obowiązek zapłacenia kary umownej wyłącznie po stronie konsumenta, ograniczają odpowiedzialność MFIK za niewykonanie zobowiązania oraz uprawniają do podejmowania arbitralnych decyzji. Wszystkie te postanowienia nie wiążą konsumentów. Stosowania tych postanowień zostało uznane przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów”.

4. na podstawie art. 100 e wymienionej na wstępie ustawy decyzji w części objętej punktem 1 sentencji **nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.**

Uzasadnienie

1. W związku z ukazującą się w lokalnej prasie na terenie Poznania (np. Głos Wielkopolski z 19 listopada 2002r., Gazeta Poznańska 5 grudnia 2002r.) reklamą działalności MFIK, licznymi skargami konsumentów dotyczącymi wprowadzenia w błąd przez pracowników MFIK oraz podejrzeniem stosowania przez MFIK niedozwolonych postanowień w *Warunkach Umowy*, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Poznaniu postanowiła zbadać legalność działań podejmowanych przez MFIK. Po otrzymaniu w dniu 24 lutego upoważnienia Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, udzielonego na podstawie art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o *ochronie konkurencji i konsumentów*, w zw. z par. 3a ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie *określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.)*, do przeprowadzenia postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczęto w dniu 4 marca 2003r. postępowanie wyjaśniające.

Materiały i informacje zgromadzone w postępowaniu wyjaśniającym uprawdopodobniły stosowanie bezprawnych praktyk przez MFIK. W związku z powyższym 30 kwietnia b.r. wszczęto postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o czym zawiadomiono MFIK.

Przedsiębiorcy zarzucono stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na stosowaniu w *Warunkach Umowy* postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

MFIK nie ustosunkował się do przedstawionych zarzutów oraz nie skorzystał z prawa zapoznania się z materiałem dowodowym zebrany w toku postępowania.

2. Oceniając przedstawiony stan faktyczny Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył, co następuje:

Istotą praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w zbiorowe interesy konsumentów. W ustępie 2 tego artykułu ogólna definicja praktyki została wzbogacona o przykładowe wskazanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W przepisie tym do praktyk zaliczono w szczególności stosowanie postanowień umownych wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, prowadzonego przez Prezesa Urzędu.

Do uznania zachowania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, wymagane jest spełnienie dwóch przesłanek. Po pierwsze działanie przedsiębiorcy musi być bezprawne. Po drugie naruszać musi zbiorowe interesy konsumentów.

3. Bezprawność działania przedsiębiorcy w zakresie objętym punktem 1 sentencji przesądza stosowanie postanowień uznanych wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i

Konsumentów¹ za niedozwolone. Niedozwolonym postanowieniem umownym jest to, które kształtuje prawa i obowiązki stron umowy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta. To właśnie Sąd ostatecznie rozstrzyga, czy konkretna klauzula jest bezwzględnie zakazana.

Stwierdzenie przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów rażącego naruszenia interesu konsumenta w wyniku stosowania konkretnej klauzuli umownej skutkuje wpisaniem takiego postanowienia do rejestru. Na mocy przepisu art. 479³⁸ k.p.c. wyrok uznający dane postanowienie za niedozwolone obowiązuje również osoby trzecie (jest skuteczny *erga omnes*). Wpisaniem do rejestru postanowieniem nie mogą od tej chwili posługiwać się inni przedsiębiorcy. Chroniony więc zostaje interes konsumenta rozumianego jako zbiorowość. Ustawodawca nie przyznał Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów uprawnienia do modyfikowania wpisywanego do rejestru postanowienia, w celu nadania mu brzmienia abstrakcyjnego. Z uwagi jednak na rozszerzoną skuteczność niedozwolonych postanowień umownych spełniają one funkcję przepisów prawnych. Do ich interpretacji stosować więc należy reguły wypracowane w nauce prawa i orzecznictwie. Drobne różnice w tekście porównywanych postanowień nie stanowią przeszkody dla uznania kontrolowanego unormowania umownego za niedozwolone. Niedozwolonym postanowieniem jest więc również postanowienie, które mieści się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru.

4. Kwestionowane przez Urząd postanowienia to unormowania par. 4 ust. 4, par. 14 ust. 2, par. 15 ust. 2, par. 16, par. 17 *Warunków Umowy*.

Pierwsze z nich o treści: *„Klient, który odstępuje od umowy przed wpisaniem Jego umowy na listę, traci opłatę członkowską z zastrzeżeniem postanowień par. 14 pkt 3”* odpowiada postanowieniu wpisanemu do rejestru pod liczbą 20. W dniu 6 maja 2002r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem o sygn akt XVII Amc 44/01 w sprawie przeciwko Polskiej Grupie Kapitałowej „Kredyt” sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie uznał, iż regulacja taka jest niedozwolona. Wyłączenie obowiązku zwrotu konsumentowi uiszczony zapłaty za świadczenie nie spełnione wyczerpuje treść art. 385³ pkt 12 i 13 k.c. Wskazany przepis uznaje za niedozwolone postanowienia, które wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczony zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia lub wykonania umowy, lub też przewidują utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenia kontrahenta, gdy strony wypowiedzą, rozwiązują lub odstępują od umowy. Opłata członkowska jest świadczeniem spełnianym przez konsumenta przed wykonaniem umowy przez MFIK. Sformułowania *„wstępujący”* i *„klient”* oraz *„utworzyć grupę”* i *„wpisać na listę”* można ze względu na kontekst, w którym się nimi posłużono uznać za tożsame. Hipoteza klauzuli stosowanej przez MFIK mieści się więc w hipotezie postanowienie wpisane do rejestru.

Kolejne postanowienie przewiduje, że *„Klient otrzyma zwrot wpłaconych rat podstawowych bez waloryzacji i oprocentowania w terminie 6 miesięcy licząc od daty wpływu pisemnej rezygnacji do centrali MFIK, po potrąceniu należnych MFIK kosztów administracyjnych oraz opłaty członkowskiej”* odpowiada na przykład postanowieniu o

¹ Ustawą z dnia 5 lipca 2002r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr 129, poz. 1102) nazwę Sądu Okręgowego w Warszawie - Sąd Antymonopolowy zastąpiono nazwą Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W decyzji konsekwentnie stosowana jest nazwa Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, chociaż przywołane w niej orzeczenia wydane zostały w czasie gdy Sąd Okręgowy w Warszawie zwany był Sądem Antymonopolowym.

liczbie porządkowej 26 w rejestrze niedozwolonych klauzul umownych. Postanowienie to, stosowane przez Europejski Fundusz Budowlany Sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 12 sierpnia 2002r. (Sygn. akt XVII Amc 43/01. W myśl art. 385³ pkt 12 k.c. postanowienie umowy, które wyłącza obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonych zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub w części, jeżeli konsument zrezygnuje z wykonania umowy jest niedozwolone. MFIK wykonywał zadania administracyjne podczas zarządzania grupą i z tego tytułu należą mu się koszty administracyjne jednak w proporcjonalnej wielkości. Opłata wstępna powinna zostać zaliczona do kosztów administracyjnych. Pobranie opłaty wstępnej, w takiej sytuacji, stanowiłoby podwójne obciążenie kosztami klienta. Różnice treściowe polegające na zastosowaniu wyrazu „klient” zamiast „uczestnik” nie wpływają na skutki wywołane danym postanowieniem, które w rzeczywistości są identyczne.

Trzecie z niedozwolonych postanowień, to regulacje paragrafu 15 ust. 2. Przewidziano w nim, że *„Jeżeli w ciągu dwóch kolejnych Posiedzeń Komisji nie zostanie zebrany Fundusz Klientów, pozwalający na przydział jednego towaru/usługi, MFIK upoważniony jest do wstrzymania Posiedzeń Komisji i do przystąpienia do przedterminowego zakończenia planu ratalnego lub podjęcia innego rozwiązania, które najlepiej posłuży interesom Klientów i umożliwi dalsze funkcjonowanie w programie Klientom, którzy terminowo wypełnili swoje zobowiązania wobec MFIK”*. W rejestrze niedozwolonych postanowień umownych postanowienie takie zapisano na przykład pod liczbą porządkową 4, na podstawie orzeczenia Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydanego w dniu 27 lutego 2002r, w sprawie wzorców stosowanych przez Biuro Pośrednictwa Handlowo-Finansowego MeCom Sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie (sygn. akt XVII Amc 27/01). Zadaniem MFIK jest organizowanie i administrowanie programem finansowym, którego celem jest zakup przez konsumenta określonego towaru lub usługi. Kwestionowane postanowienie zezwala MFIK na podjęcie szybkiej decyzji, może nieuzasadnionej dotyczącej likwidacji danej grupy (listy). W świetle powyższego MFIK nie ponosi żadnej odpowiedzialności za nienależyte wykonanie zobowiązania, a sam kontrahent MFIK ma ograniczony wpływ na wykonanie umowy, co sprzeczne jest z dobrymi obyczajami. Pomimo różnic w tekście (np. *„przedterminowe zakończenie planu”* zamiast *„przedterminowa likwidacja danej grupy”*, *„podjęcie innego rozwiązania”* zamiast *„podjęcie innych kroków”*, *„jeżeli w ciągu dwóch kolejnych Posiedzeń”*- Posiedzenia odbywają się co miesiąc zamiast *„gdy w ciągu dwóch kolejnych miesięcy”*) klauzula umowna, którą posługuje się MFIK mieści się w hipotezie postanowienia uznanego przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone.

Czwarte postanowienie uznane wyrokiem sądu za niedozwolone to zapis paragrafu 16: *„W ciągu trzech miesięcy licząc od terminu zakończenia planu ratalnego MFIK dokona ostatecznego rozliczenia klienta. Fundusze jakie ewentualnie pozostaną po rozliczeniu zostaną przeznaczone:*

- 3) *pokrycie strat powstałych w Funduszu Klientów z powodów niezawinionych przez MFIK (np. niemożność wyegzekwowania zadłużenia od Klientów lub poręczycieli, itp.),*
- 4) *wypłatę rat podstawowych Klientom, którym nie został przydzielony towar/usługa, a którzy zrezygnowali lub zostali wykluczeni.*

Jeżeli pozostające w dyspozycji MFIK środki finansowe będą niewystarczające dla całkowitego zaspokojenia wierzytelności w powyższej kolejności płatność należności regulowana będzie proporcjonalnie do wysokości wpłat każdego Klienta. Jakikolwiek zmniejszenie się Funduszu Klientów, wywołane przez sytuacje nie przewidziane w niniejszej umowie, a nie zależne od MFIK, obciążało będzie proporcjonalnie Klientów”. W rejestrze odnaleźć je można pod liczbą 34. Umieszczono je rejestrze na podstawie wyroku sądu z dnia

27 listopada 2002 o sygn. akt XVII Amc w sprawie przeciwko Towarzystwu Finansowemu Prestige sp. z o.o., z siedzibą w Katowicach. Brak gwarancji zwrotu dokonanych przez Klienta wpłat ratałnych w wypadku jego rezygnacji z umowy, z uwagi na art. 385³ pkt 12 k.c., uznano za rażące naruszenie interesu konsumenta. Fakt, że w postanowieniu figuruje inny podmiot oraz stosowane są odmienne w treści ale identyczne co do rezultatu zapisy nie ma znaczenia dla uznania stosowanego przez MFİK postanowienia za niedozwolone.

Piąte postanowienie wpisane do rejestru to zapisy paragrafu 17 wskazujące, że „*W sytuacjach nieprzewidzianych w niniejszej umowie decyzje podejmuje MFİK w formie zarządzenia*”. Postanowienie to wyczerpuje treść art. 385³ pkt 4 i 10 k.c. MFİK jest bowiem uprawniony do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny wskazanej w umowie. Zwrot „*sytuacje nieprzewidziane*” jest niedookreślony stwarzając tym samym możliwości dowolnej interpretacji przedsiębiorcy. Jednocześnie konsumentowi odebrane zostało prawo do zapoznania się z treścią niektórych postanowień umownych i wyrażenia na nie akceptacji. Odpowiednik tego postanowienie zapisano w rejestrze po numerem 22, na podstawie wyroku Sadu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 maja 2002r. przeciwko Polskiej Grupie Kapitałowej Kredyt sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie (sygn. akt XVII Amc 44/01)

5. Wobec powyższego, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał zachowanie przedsiębiorcy wskazane w punkcie pierwszym sentencji za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

6. Na podstawie art. 23 c ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwałych skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu. W szczególności może zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia wielokrotnego oświadczenia o określonej w decyzji treści i formie.

Poinformowanie konsumentów o stosowanych przez MFİK w *Warunkach umowy* postanowieniach jest niezbędne. Z chwilą wpisania niedozwolonego postanowienia do rejestru zyskuje ono skuteczność wobec osób trzecich. Konsumenty mogą więc w drodze indywidualnych postępowań przez sądem dochodzić przysługujących im roszczeń.

7. Stosownie do art. 101e ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może nadać decyzji rygor natychmiastowej wykonalności w całości lub w części, jeżeli wymaga tego ważny interes konsumentów.

Rozstrzygając sprawę będącą przedmiotem niniejszego postępowania Urząd uznał, że zbiorowy interes konsumentów wymaga ochrony.

Niewykonanie niezwłocznie decyzji spowodować mogłoby nieodwracalne, negatywne skutki dla chronionych ustawą interesów konsumentów.

Pouczenie

Zgodnie z art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ par.2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

Otrzymuje:
Piotr Arkadiusz Kosacki
Międzynarodowy Fundusz Inwestycyjno – Kapitałowy
Ul. Smolańska 3
70 - 026Szczecin

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Poznaniu
Edward Stawicki